

In memoriam

Danilo Švara (1902—1981)

Skladatelj, dirigent, glasbeni kritik, profesor in pianist Danilo Švara je bil rojen v Ricmanjih pri Trstu. V Ljubljani je poleg gimnazije zaključil Srednjo glasbeno šolo pri Glasbeni Matici in odšel leta 1920 študirat na Dunaj na Visoko šolo za svetovno trgovino, kjer je ostal tri leta. V dijaških letih je že sodeloval v glasbenem življenju. Zato ne moremo biti presenečeni, da mu je Dunaj, eno središč glasbenega delovanja, dal novih vzpodbud. Študij je nadaljeval na Fakulteti za politične vede v Frankfurtu, kjer je leta 1925 postal doktor diplomacije. Vzoredno pa se je tudi glasbeno izobraževal s študijem dirigiranja, harmonije, kontrapunkta in klavirske igre pri znanih pedagogih te dobe: Scherchenu, Caesarju, Maláti.

Danilo Švara se je evropsko razgledan in moderno usmerjen leta 1925 vrnil domov, kjer so življenju dajali pečat predstavniki skladateljske generacije Lajovic, Škerjanc, Bravničar, Kogoj in Osterc, v Operi pa dirigirali Polič, Štrifof in Neffat. Nastali so godalni kvarteti, skladbe za klavir, kantata in simfonija. Pričakovati pa je bilo, da se bo mladi skladatelj lotil prej ali slej komponiranja opere, torej dela na tistem področju, kjer smo bili Slovenci dokaj revni.

Leta 1925 je postal dirigent v Operi. 21. nov. 1925 je prvič dirigiral opernemu orkestru. Svojo glasbeno izobrazbo je želel zaključiti, zato je v letih 1927 in 1928 študiral kompozicijo in klavir na Visoki glasbeni šoli v Frankfurtu ter ju tudi končal.

Leta 1930 se je vrnil v ljubljansko operno hišo, kateri je ostal zvest vse do konca. Obenem je bil od leta 1947 dalje naprej docent, potem pa izredni in redni profesor dirigiranja na Akademiji za glasbo v Ljubljani. V Operi je naštudiral 88 premier, težje pa bi bilo navesti število predstav, ki jih je vodil z večšo dirigentsko roko. Z Verdijevo »Aido« 2. dec. 1970 je zaključil svoje delo v ljubljanski Operi. Prezreti pa ne smemo njegovega delovanja v Mariboru, kjer je sodeloval še v letih 1972 do 1974 in dirigiral tudi krstno predstavo svoje zadnje opere »Štirje junaki«.

S svojim delom je segel na vsa glasbena področja, predvsem pa na skladateljsko in dirigentsko. Ustvaril je pet oper in glasbo za celovečerni balet. Njegovo operno skladateljsko delo je do danes doživelo 13 izvedb v obeh slovenskih operah.

Leta 1936 je napisal libreto in skomponiral opero »Kleopatra« na zgodovinsko temo o egipčanski kraljici. Krstna izvedba je bila 1940. leta. Poslušalci, v tistem času zelo seznanjeni z naprednimi glasbenimi tokovi Evrope, so jo kljub modernemu izrazu dobro sprejeli. Uspeh pa je doživela tudi pri kritiki.

V vojnih letih je nastala »Veronika Deseniška« in imela krstno predstavo konec leta 1946. »Veronika Deseniška« zapuška princip atonalnosti in podreja glasbeno govornico dejanju na odru. ... Skladatelj se ozira za prijemi, ki učinkujejo na poslušalce, ... bogata zvočnost, stalno harmonsko menjavanje in izvrstna instrumentacija je dosegla svoj namen ... in utrdila mesto Danila Švare v razvoju slovenske glasbene kulture.« (Katarina Bedina) Savez kompozitorja Jugoslavije mu je za »Veroniko« leta 1953 podelil I. nagrado »Vatroslava Lisinskega«.

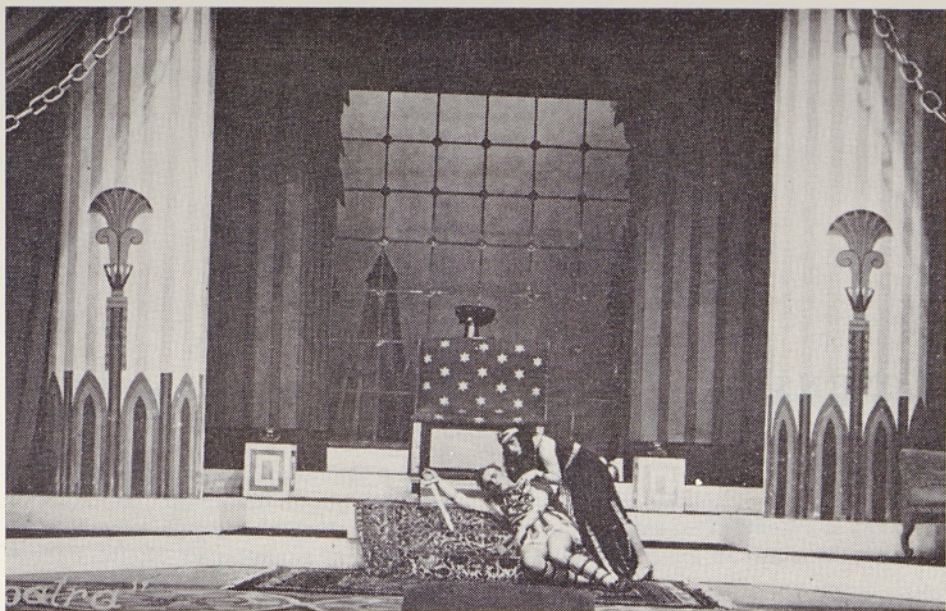
V operi »Slovo od mladosti« (1954) se je lotil glasbene upodobitve Prešernovega življenja. Usmeril se je v romantiko in napisal opero, ki je razumljiva vsemu občinstvu. Ocene po premieri so bile različne, tudi ostre, poslušalci pa so jo dobro sprejeli. To kaže tudi podatek, da je bila po krstni izvedbi še trikrat v repertoarju obeh naših oper.

Deset let kasneje je ustvaril glasbo za celovečerni balet »Nina«. Osnova zgodbe je tragična človekova zmeta, ko v iskanju uresničitve želja izbere napačno pot in se znajde v nerešljivi situaciji in osamljenosti.

V vsem tem času (1952—1963) se je tudi ukvarjal s prirejanjem libreto in komponiranjem opere »Ocean« po drami L. Andrejeva, ki je krstno izvedbo doživela v Ljubljani leta 1969. Kot je sam izjavil, ga je zanimalo vzdušje te drame in duševna zapletenost štirih glavnih junakov. V »Oceanu« in svoji zadnji operi »Štirje junaki« (1974) se je vrnil k modernejšemu glasbenemu izrazu. Po zadnjem snov je segel k pravljicarjema bratoma Grimm in pripravil tekst, razumljiv tudi otrokom. Dobili smo mladinsko opero, ki ima preprosto pevsko linijo in komorni orkester. Glasbena kritika in otroci so bili zadovoljni.

Danilo Švara je s svojim obsežnim ustvarjanjem obogatil slovensko operno dejavnost in se trdno zasedel v njeni zgodovini. To je potrdila tudi Prešernova nagrada leta 1973 za življenjsko skladateljsko delo.

(mc)

Prizor iz »Kleopatre« v Ljubljani, 1940

Danilo Švara (1902—1981)

Compositeur, pendant de longues années chef d'orchestre et quelque temps aussi directeur de l'Opéra de Ljubljana a composé cinq oeuvres d'opéra (Kleopatra, Veronika Deseniška, Slovo od mladosti, Ocean, Štirje junaki) et un ballet (Nina).